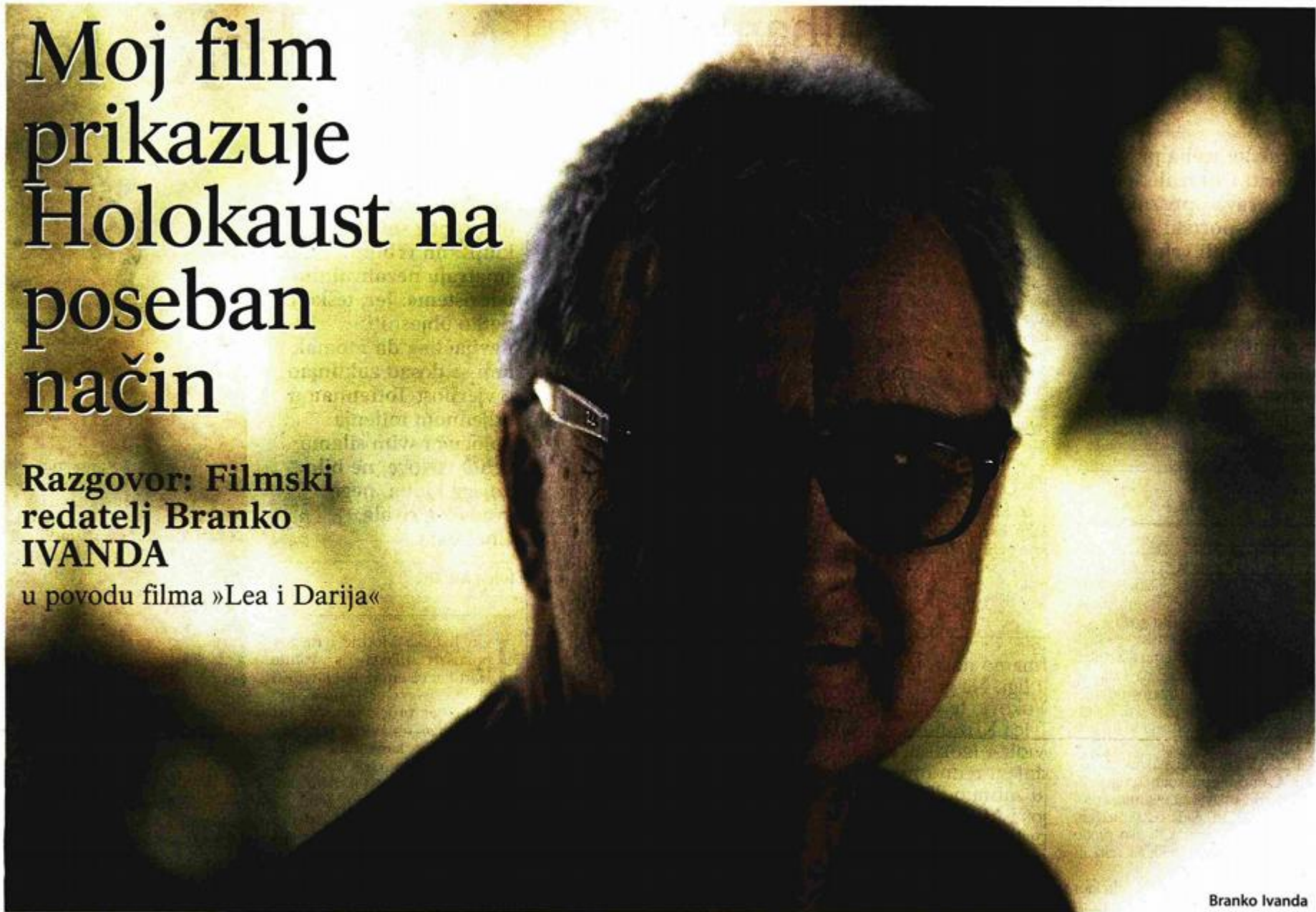

Moj film prikazuje Holokaust na poseban način

Razgovor: Filmski redatelj Branko IVANDA

u povodu filma »Lea i Darija«

Branko Ivanda

»Lea i Darija« je film za vrlo širok dijapazon publike - za neke je to poučno, a za neke je to drama koju će još dugo osjećati

Vedran JERBIĆ
vedran.jerbic@vjesnik.hr

Jednoga sivog zagrebačkog jutra, dok su se crne sjene nacizma nadimale nad Europom, jedan dječak ugledao je tužnu djevojčicu u sivom pohabanom kaputu sa žutom oznakom na rame-nu kako sjedi ispred kazališta i očima prepunim sjetom i čežnje gleda u tu golemu zgradu čiji su zidovi skrivali za nju više nedostupan svijet umjetnosti i slave. Njegovo ime je Relja Bašić, a njezino Lea Deutsch, slavna glumačka i plesačka dječja zvezda, koja je u predratnim godinama bila prava kulturna senzacija sa svojim zborom Dječje carstvo, te je 1943. kao Židovka bila deportirana u Auschwitz, kamo ne stiže jer umire u vlaku koji hita prema tom zloglasnom koncentracijskom logoru. Mnogo desetljeća poslije, Relja Bašić tu će svoju epizodu iz djetinjstva ispričati filmskom redatelju Branku Ivandi, a koja će ga toliko zaintrigirati i osjećajno vezati da će sedam godina posvetiti radu na dokumentarnom i igranom filmu o Leji Deutsch i njejoj kazališnoj kolegici Dariji Gasteiger. Kao plod toga napora igrani film »Lea i Darija« otvorio je ovih dana nacionalni program

58. filmskog festivala u Puli, a s redateljom Brankom Ivandom razgovarali smo nakon premijere.

■ **Kako biste pozicionirali »Leu i Dariju« u trenutnim okvirima domaće kinematografije?**

- »Lea i Darija«, ta priča koju sam ja po svaku cijenu želio ispričati i za koju sam se vrlo emotivno vezao, smatram da nosi ne samo jednu snažnu emociju, dramu prikazanu na poseban način, možda nikad viđenu u hrvatskoj kinematografiji kroz ples i pjesmu, nego ona donosi i neke redateljske zahvate, miješajući dokumentarno i igrano, stavljajući glumce u dokumentarne situacije. I taj početak i kraj imaju gotovo eksperimentalnu notu. Držim da ta priča donosi uistinu nešto posebno, bez obzira na to što Hrvatska ima odličnih filmova, ali smatram da takva vrsta filma, iako mi je teško govoriti o tome kao autor, donosi jednu novost u smislu perfekcije zanata i obilja emocija i jednog neobičnog pristupa da se ljudskoj dramu pokuša pristupiti na vedar način.

■ **Koliko je, prema Vašem mišljenju, javnost senzibilizirana ovom pričom i koliko je to utjecalo na uspješnost projekta?**

- Javnost se može senzibilizirati tek kad vidi rezultate, i teško se može postići nešto više od toga, u smislu da dobijete nešto više novaca. Bez obzira na to što je to film čija se priča događa prije sedamdeset godina. S financijskim sredstvima u toj našoj maloj siromašnoj kinematografiji vi se morate uzdati u nešto drugo ili morate sni-

mati jedan vrlo jednostavan zaplet, suvremeni, u kojem ne morate trošiti novce posebno na scenografiju ili kostimografiju, ili morate, što je slučaj s »Leom i Darijom«, strahovito dobro pripremiti film prije početka samog snimanja. Moj snimatelj Mirko Pivčević, za

Radi se o jednoj izuzetnoj ljudskoj dramu u kojima brojne sudbine, vrlo neobične, negdje dramatične, negdje komične, određuju jedno vrijeme i donose emociju koja se ne viđa svaki dan

kojeg mislim da je nasljednik Pintera, i ja fotografirali smo i prošli svaki kadar, atmosferu, kostime, uvježbavali smo s glumcima svaku scenu iznova i iznova, i nije bilo mogućnosti da zatajimo.

Ondje gdje smo morali pokazati, na Leinoj premijeri kasnih 30-ih godina, puno gledalište HNK-a, nismo napravili svih 800 kostima, nego smo unajmili samo pedeset i onda smo ih kompjutorski selili iz jednog dijela teatra u drugi i onda smo to spojili da izgleda kao da je pun teatar.

Također smo birali prostore u kojima je trebalo najmanje intervenirati, najmanje sakrivati semafore, zebre i zaustavljati prostore, a nismo smjeli odugovlačiti jer svako duže snimanje stoji jako puno i ta priprema je bila ključna. Ljudi su nam također dali da besplatno snimamo u nekim prostorima i pomagali nam na razne druge načine, što ipak znači da su mnogi bili senzibilizirani i to je zasigurno pomoglo da se projekt uspješno privede kraju.

■ **Je li bilo drugačije film postaviti oko dvije djevojčice glumice koje praktično nisu imale glumačku naobrazbu?**

- Osim Klare Neke u ulozi Leje i Tamy Zajec u ulozi Darije u filmu je bilo još oko dvije stotine djece, njenih kolega iz razreda i s plesa, tako da je u tom smislu to bilo jedno novo iskustvo. Jako je zanimljiv taj rad s tim mladim osobama, ja kažem s poludjecom, poluo-

ti. Jer što znači raditi s glumcima? To znači animirati ih u jednom određenom pravcu, upotrijebiti njihove sposobnosti i zgrabiti ono što ti oni nude kao osobe i maksimalno iskoristiti njihov talent.

Najdraže mi je kad imam glumca koji mi donese nešto što nisam očekivao, a ta mlada bića ona su uvijek svježija i uvijek donose nešto neočekivano. Oni se tako bace u taj posao da čovjeka ponesu do kraja.

■ **Iz filma ste svjesno izbacili bilo kakav nasilan ili uznemirujući element iz onog doba, zašto?**

- To mi je bila i namjera od početka. Kad me potresla sudbina te djevojčice, ja sam nekako čvrsto odlučio da ne želim snimati klasičan film o Holokaustu, ne želim prikazati tu dramu na jedan tragičan način, ne želim da ta djevojka nestane s ovog svijeta i zato sam se i pokušao podvući pod sve njihove uspjehe i radosti, i čak nisam htio dopustiti da ona umre u tom vagonu za Auschwitz, nego sam je probudio kroz jedan san.

■ **Ima li ovaj film ciljanu publiku, odnosno jeste li više naginjali mladim ili starijim gledateljima?**

- Tu nisam kalkulirao, tu sam se prepustio svojim vlastitim osjećajima, i siguran sam da je ovo film za jedan vrlo širok dijapazon publike. Za neke je to poučno, a za neke je to drama koju će još dugo osjećati. Rekao bih da se radi o jednoj izuzetnoj ljudskoj dramu u kojima brojne sudbine, vrlo neobične, negdje dramatične, negdje komične, određuju jedno vrijeme i donose emociju koja se ne viđa svaki dan.